

Høyring av revisjonsdokumentet for reguleringane i Otravassdraget. Uttale frå verneområdestyret for verneområda i Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane og Frafjordheiane.

1 Bakgrunn

Uttalen gjeld Otteraaens Brugseierforening (OB) sitt revisjonsdokument dagsett 2.7. 2021.

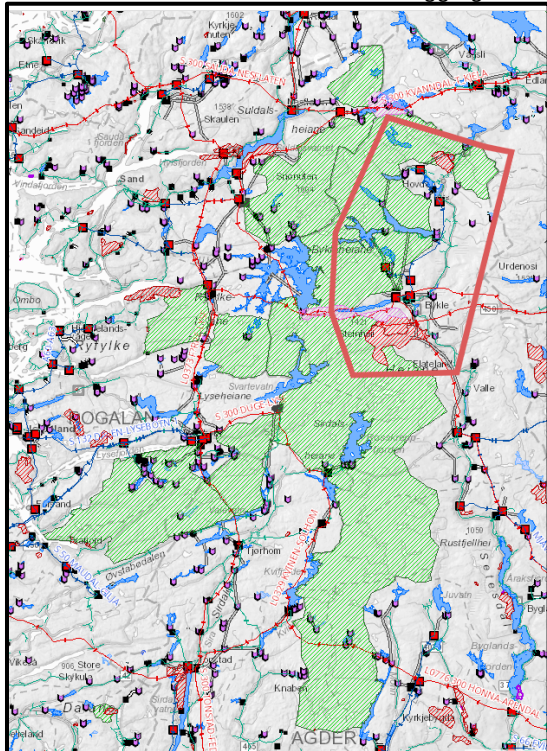
Verneområdestyret for Setesdal Vesthei, Ryfylkeheiane og Frafjordheiane har forvaltningsmynde for store areal som omfattast av revisjonen av konsesjonsvilkåra for øvre del av Otravassdraget, liggjande i kommunane Bykle og Valle. Sjølv om dei største reguleringsmagasina ikkje inngår i verneområda, ligg store delar av nedbørsfeltet for reguleringa innafor grensene til Setesdal Vesthei-Ryfylkeheiane landskapsvernområde, Hovden landskapsvernområde, naturreservata Lislevatn, Vidmyr, Hisdal, Ljosådal, samt Steinsbuskardet – Hisdal biotopvernområde. Enkelte regulerte elvestrekningar ligg også innanfor verna område, dette gjeld strekninga Breivatr – Lislevatn, Ormsavatn – Vatnedalsvatnet i Bykle kommune, samt delar av Ljosåna i Valle kommune.

Uttalen har eit særleg fokus på villrein då arten er ein vesentleg del av verneføremålet i fleire av verneområda. Uttalen tar også føre seg konsekvensar vasskraftutbygginga har hatt på neddemming av areal for lirype og fjellrype. Artane er i Norsk Rødliste for artar 2015 ført opp med status *nær truga* (NT). Andre tema er tilhøva for fisk inkl. problemet med ørekyte samt minstevassføring på nokre strekningar.

Uttalen frå verneområdestyret må sjåast i nær samanheng med verneområdestyret sin uttale til vilkårsrevisjon for Ulla – Førre som er ute på høyring samstundes. I tillegg verneområdestyret sin tidlegare uttale til vilkårsrevisjon for Sira – Kvina.

Kart 1 nedanfor syner vasskraftanlegg og nettanlegg innafor verneområda der verneområdestyret har forvaltningsansvar. Uttalen tar føre seg områda avgrensa med raud line i kartet.

Kart 1 med verneområda, vasskraftanlegg og nettanlegg (kjelde: www.atlas.nve.no)

2 Innleiing

Villreinstamma i Setesdal Ryfylke er av dei villreinstammene i landet som er klart mest påverka av vasskraftutbygging. Trekkveggar og beiteareal er demd ned, og ferdsel på anleggsveggar er fleire stader av eit slikt omfang at det påverkar villreintrekk negativt. I tillegg er fleire turistløyper og turisthytter lokalisert som ein direkte følgje av tidlegare vasskraftutbygging.

Dei største reguleringane innanfor villreinområdet er Sira – Kvina, Skjerka, Ulla – Førre, Vinje – Tokke, Røldal-Suldal og Øvre Otra. Då fleire av reguleringane for tida er under revisjon er det vesentleg at desse vert sett i nøye samanheng sidan dei påverkar den same villreinstamma. Ei slik samla vurdering er også i tråd med bestemminga i naturmangfoldloven § 10 om *økosystemtilnærming og samla belastning*.

Som forvaltar av dei siste restane av vill fjellrein har Norge eit særleg ansvar. Villreinen har likevel fått det stadig vanskelegare. Lenge har leveområda blitt stadig meir fragmentert som ein følgje at tekniske arealinngrep og menneskeleg ferdsel. Dei siste åra har og klimaendringar og sjukdommar som fotråte og skrantesjuka lagt ytterlegare press på villreinstamma. Alvoret er streka under ved at det i 2020 vart vedteken ein eigen forskrift om kvalitetsnorm for villrein, med føremål å bidra til at *villrein, og de ulike villreinområdene, forvaltes på en slik måte at internasjonale forpliktelser overholdes, og at nasjonale målsettinger om ivaretagelse av levedyktige bestander innenfor sine naturlige utbredelsesområder nås*.

Når Otravassdraget no er oppe til vilkårsrevisjon må ein strekke seg langt for å komme opp med konkrete og kraftfulle tiltak som gir ein reel forbetring av villreinens levevilkår. Ein må heller ikkje la seg stoppe av at ein, på tross av eit omfattande kunnskapsgrunnlag, ikkje har sikker kunnskap om korleis eit avbøtande villreintiltak vil slå ut. På eit tidspunkt må seie at ein veit nok til å sette tiltak ut i livet, basert på prinsippa frå naturmangfoldlova om samla belastning og føre-var- prinsippet. Mange av dei mest øydeleggjande inngrepa er langt på veg irreversible, og kan ikkje avbøtast innafor ramma av revisjonen. Likevel kan det identifiserast fleire avbøtande tiltak som til saman vil medføre ein betydeleg forbetring av villreinstamma sine levetilhøve. Det er verneområdestyret si klare oppfatning at desse tiltaka må få si forankring i revisjonen av konsesjonsvilkåra, og at Otteraaens Brugseierforening må påleggast å finansiere desse tiltaka saman med dei andre konsesjonærane i villreinområdet.

3 Villrein og vasskraftutbygging i Øvre Otra

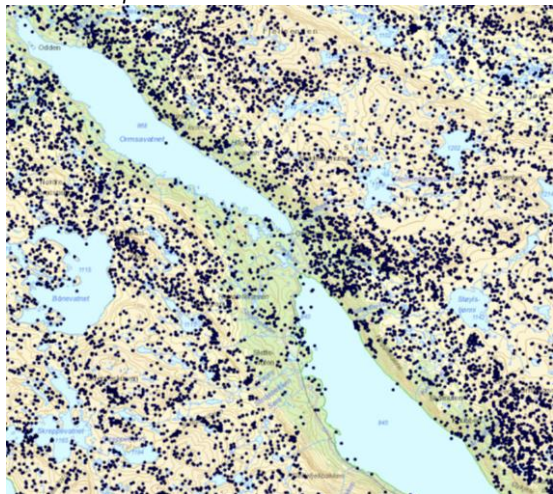
Dei største reguleringsmagasina er Botsvatn, Vatnedalsvatnet, og Store Urevatn liggjande i Bykle kommune. Totalt dekker desse magasina eit areal på 35,6 km² ved HRV. Reguleringshøgda er på høvesvis 56 m, 140 m og 34 m. I tillegg kjem dei mindre reguleringsmagasina Reinevatn, Skarjesvatn, Skyvatn, Breidvatn/Sæsvatn, Store Førsvatn, Harteavatn og Ormsavatn. Reguleringsanlegga er bygd ut etappevis over ein lengre periode frå 1912 til 1998. Delar av nedbørsfeltet for Botsvatn vart i 1974 godkjend for overføring til Ulla-Førre reguleringa (Statkraft).

3.1 Villreintrekk mellom Vatnedalsvatnet og Ormsavatn

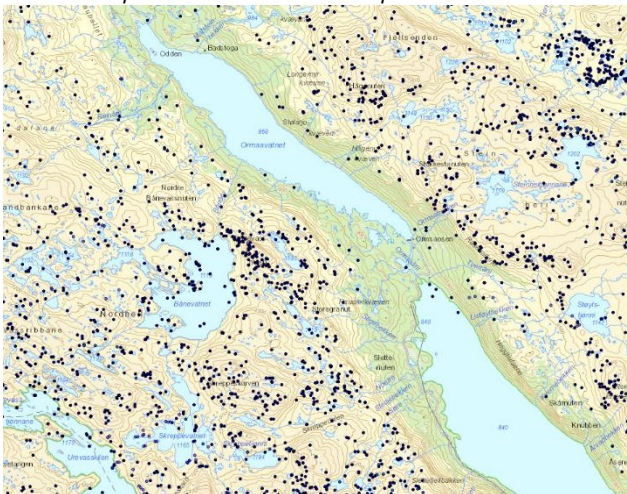
Områda nord og sør for Vatnedalsvatn og Ormsavatn er viktige kalvingsområde for villrein, og der det jamfør verneforskrifta for Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane kap. 4 pkt. 4.2 er ferdselsforbod i perioden 25.4 – 31.5. Områda har også viktig funksjon som sommarbeite. Mellom Ormsavatn og Vatnedalsvatnet er det ein viktig trekkveg for villrein. Som følgje av regulering av Vatnedalsvatnet, med reguleringshøgde på 140 meter, er breidda på trekkvegen redusert. I attverande trekkkorridor går det veg inn til Ormsavatn. I tillegg ligg det eit fåtal driftshusvære mellom dei to reguleringsmagasina. Ferdsel på vegen er avgrensa til grunneigarane sin bruk av områda samt tilsyn av kraftanlegga. For å oppretthalde den attverande trekkvegen er det avgjerande at bruken av anleggsvegen inn langs Vatnedalsvatnet og til Ormsavatn framleis vert strengt avgrensa. Viktigheita med å oppretthalde trekkvegen må sjåast i samanheng med villreintrekk vidare mot sør-aust i områda kring Store Urevatn, ikkje minst kryssing over ved Uraråjuvet aust for Store Urevatn.

Karta 2 og 3 nedanfor syner GPS-data frå villrein i perioden 2007 – 2017 fordelt på sommarhalvåret og vinterhalvåret. Trekkvegen mellom Ormsavatn og Vatnedalsvatnet ligg midt i kartet. Kjelde: <https://agderfk.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=90e4788700b841bca7d41c0b853252e5>

Kart 2. GPS-punkt villrein mai – november

Kart 3. GPS-punkt villrein desember - april

3.2 Villreintrekk i Uraråjuvet

Med utbygginga av Store Urevatn vart fleire viktige trekkvegar demd ned. Eit viktig resttrekk er att i Uraråjuvet aust for Store Urevatn. Tidlegare gjekk det eit viktige trekk mellom Lisle og Store Urevatn og aust for Lisle Urevatn. Etter at dammen vart bygd i Uraråjuvet må dyra passere nedanfor dammen, i sjølve Uraråjuvet, der det også går ein anleggsveg. Sjølv om passasjen i Uraråjuvet er særsl ulendt, delvis naturleg og delvis som følgje av kraftutbygginga, synast trekkvegen over Uraråjuvet å fungere når dyra ikkje føler seg truga (Bay og Jordhøy 2004). Villreinens bruk av trekkvegen over Uraråjuvet er dokumentert med bruk av GPS-sendarar på villreinen. Frå GPS-data er det dokumentert fleire dyr som er heilt ute på kanten av Uraråjuvet, men utan at dei kryssar over, noko som indikerer at korridoren er klart sårbar (Strand 2011 NINA rapport 694).

Det er gjort enkelte terrenginngrep aust for dammen for å lette reinens passasje gjennom Uraråjuvet. Her bør det gjerast fleire tiltak for å betre trekkpassasjen, til dømes ved å flytte på ein del røysar med sprengstein frå vegbygginga. Hovudutfordringa er likevel å redusere menneskeleg forstyring i Uraråjuvet til eit minimum (Bay og Jordhøy 2004). Vegen opp i Uraråjuvet er ein avstikkar frå vegen inn langs Vatnedalsvatnet. For å ivareta trekkvegen over Uraråjuvet er det vesentleg at trafikken vert strengt avgrensa. Det er ein bom på vegen opp til Uraråjuvet men der denne berre tidvis er låst. Det meste av ferdsla er knytt til jakta på hausten, men det er også ein del ferdsel frå regulant knytt til drift og tilsyn av reguleringsanlegga.

3.3 Anleggsvegen inn til Store Urevatn

Anleggsvegen frå Botsvatn og inn til Store Urevatn vart bygd på 1980-talet og opna for ålmenta i 1987. Vegen er open for allmenn ferdsel i perioden 1. juli og fram til snøen kjem. Trafikken på vegen er registrert over ein tre-års periode (2014 – 2016) og syner om lag 6000 passeringar i løpet av sesongen. Gjennom GPS-merkeprosjektet er det dokumentert at villreinen i liten grad kryssar vegen i perioden denne er open. I gjennomsnitt er det signifikant større kryssingsfrekvens om vinteren, 2,4 kryssingar/månad, mot 0,6 kryssingar/månad i barmarksperioden (Strand 2011, NINA rapport 694). Ei streng avgrensing av ferdsla på vegen er vurdert å vera eit av dei viktigaste tiltaka ein kan gjere i Setesdal Ryfylke villreinområde for å betre villreinens trekkmoglegheit mellom delområde (Strand 2018, NINA rapport 1457).

Verneområdestyret har saman med Bykle kommune og Otteraaens Brugseierforening tatt initiativ til å avgrense ferdsla på vegen, i første omgang som ei prøveordning. Otteraaens Brugseierforening har sendt søknad om ei slik ordning i brev dagsett 8.5.2020. Saka har vore på høyring og ligg no til handsaming hjå NVE. Parallelt med ei slik ordning må det gjennomført trafikkteljing på vegen slik at ein kan dokumentere reduksjonen i ferdsla. På sikt kan det vera aktuelt å gjennomføre ny merking

med GPS-sendarar på villrein for å dokumentere effektane av eit strengare ferdselsregime på vegen. Det må likevel leggjast til grunn at ein har solid kunnskapen om vegar og ferdsel på desse har ein negativ effekt på villreinens arealbruk. Verneområdestyret ser det som naturleg at Otteraaens Brugseierforening tar ein monaleg del av kostnadane knytt til praktisk gjennomføring av nytt bomregime på vegen, inkludert kostandane med å dokumentere effektane av tiltaket.

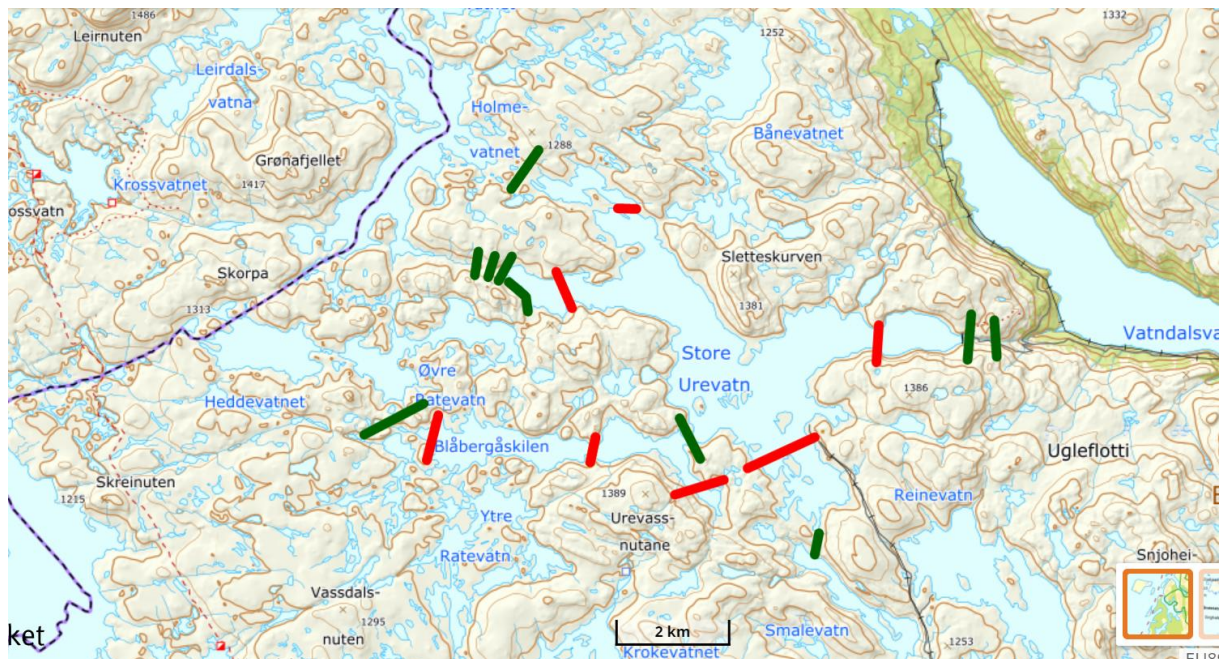
Otteraaens Brugseierforening har dei siste åra fjerna ein god del av autovern langs vegen inn til store Urevatn for å betre trekktilhøva over vegen. Arbeidet bør halde fram på eventuelle attverande strekningar. Dette tiltaket saman med ferdselsrestriksjonar på vegen vurderast som særskilt viktig for å fjerne barriereverknadar av vegen.

3.4 Regulering av Store Urevatn og verknaden for utveksling mellom nord- og sørområda i Steinsbuskardet.

Regulering av Store Urevatn, og ferdsel på anleggsvegen, har verka inn på villreinens bruk av store areal sørover mot Botsvatn og vestover mot Blåsjø og Storevassdammen. Som nemnd ovanfor vart ei rekke trekkvegar demd ned i samband med utbygging av Store Urevatn. Særleg viktige av dei tapte trekkvegane låg i området øst for Ratevatn og mot Hovatn (Strand 2018 NINA rapport 1457). Gjennom vinteren, når det ligg is på vatna og vegen inn til Store Urevatn er stengd, nyttar villreinen desse områda relativt hyppig. I perioden mai – oktober er bruken vesentleg redusert (Strand 2011 NINA rapport 694). Tiltak som tar sikte på at villreinen i større grad kan nytte områda mellom Botsvatn og Store Urevatn, som til dømes avgrensing av ferdsla på anleggsvegen til Store Urevatn, kan gi større moglegheit for utveksling av dyr mellom nord- og sørområda ved at fleire dyr kjem i posisjon til kryssing i Steinsbuskardet (Strand 2006 og 2018). Problemstillinga er eit godt døme på korleis inngrep eit stad i villreinområdet kan få stor innverknad i område som geografisk ligg langt unna.

Kart 4 nedanfor syner stoda for villreintrekk i områda kring Store Urevatn etter reguleringa. Tapte trekkvegar er merka raudt, fungerande trekkvegar med redusert bruk er merka grønt. Kartet er utarbeida av forvaltningssekretariatet for SVR.

Kart 4. Eksisterande og tapte trekkvegar kring Store Urevatn i Bykle. Nytt kart

3.5 Omtale av villrein og avbøtande tiltak i revisjonsdokumentet

I revisjonsdokumentet kap. 5.5.2 syner regulant til gjennomførte GPS-merkeprosjekt i Setesdal Ryfylke med tilhøyrande NINA-rapport 1457 «*GPS villreinprosjektet i Setesdal Ryfylke – avbøtande tiltak*». Fleire av tilrådingane i rapporten gjeld OB sine anlegg. Dette er avgrensing av ferdsla på vegen inn til Store Urevatn samt fjerning av autovern på utvalde strekningar og erstatte dette med stabbestein. Vidare gjeld det betring av trekktilhøva for villrein over Uraråjuvet ved fjerning av noko autovern samt stenging av vegen med bom. Tiltaket vurderast som mindre viktig enn avgrensing av ferdsla på vegen til Store Urevatn. Vidare i revisjonsdokumentet kap. 7.7 syner OB til at villrein var eit viktig tema i konsesjonshandsaminga og i anleggsfasen av Store Urevatn. I følgje OB er verknadane for villrein i tråd med det som var forventa.

For ferdsla på veg Store Urevatn syner OB til brev av 8.5.2020 der dei uavhengig av vilkårsrevisjonen har søkt NVE om strengare regulering av ferdsla. Vidare går det føre seg eit arbeid med å fjerne autovern på delar av vegen for å lette villreinens moglegheit for å krysse denne.

Verneområdestyret er av den oppfatning at tema villrein er rimeleg godt dekkja opp i revisjonsdokumentet. Noko som burde vore betre belyst er det store tal trekkveggar som vart lagt under vatn ved utbygging av Store Urevatn og korleis dette har påverka vandringsmønsteret for villrein mot sør og sør-vest mot Storevassdammen (Ulla-Førre) og Steinsbuskardet. Det er også ei for enkel løysing å syne til at verknadane for villrein ved utbygging av dei store høg fjellsmagasina har vore i tråd med det som var forventa, utan at dette vert vidare utdjupa. Frå mange hald vart det ropa eit varsko om kva følgjar utbygginga av Store Urevatn ville få for villreinstamma. Til dømes frå Setesdal Ryfylke villreinnemnd og Fylkesmannen i Aust Agder slik det er referert i kapittel H1 i rapporten *Inngrep og forstyrning i sentrale deler av Setesdal Ryfylke villreinområde* (Fylkesmannen i Rogaland 1994) At konsekvensane vart som forventa kan uansett ikkje vera noko argument for at OB ikkje skal bidra til å betre tilhøva for villreinen.

3.6 Føringer gjeven frå vilkårsrevisjon for Aura og Hemsil

Det ligg no føre avgjersle i revisjonssakene for Auravassdraget og Hemsil ref. Kgl. Res av 21.6.2021. Verneområdestyret legg til grunn at avgjersla i desse sakene legg vesentlege føringer for pågåande revisjonssaker innan Setesdal Ryfylke villreinområde. Dette gjeld særskilt følgjande prinsipp:

- Heile leveområdet for ein villreinbestand må sjåast under eitt når ein skal vurdere negative effektar av menneskeleg påverknad og moglegheitene til å gjennomføre avbøtande tiltak for å betre situasjonen.
- Usikkerheit om effektar av avbøtande tiltak bør ikkje føre til at forvaltninga ikkje treff vedtak av omsyn til artar eller naturtypar, ref. naturmangfoldloven.
- Etter vassdragsreguleringsloven § 17 kan det settast vilkår om at konsesjonæren yter tilskot til eit villreinfond som kan nyttast til å finansiere naudsynte utgreiingar og gjennomføre prioriterte avbøtande tiltak.
- I villreinområde der det er fleire konsesjonar vil andre regulantar som verkar inn på same villreinbestand måtte forvente å bidra til eit felles villreinfond for heile villreinområdet etter kvart som konsesjonane kjem opp til vilkårsrevisjon.

3.7 Innbetaling og bruk av midlar frå eit villreinfond.

Verneområdestyret for SVR vil be om at Otteraaens Brugseierforening, i dei nye konsesjonsvilkåra for Otravassdraget, blir pålagt å betale inn til eit villreinfond etter mønster frå konsesjonane for Aura og Hemsil som vart gitt ved kongeleg resolusjon 21.06.2021. Eit slik fond skal brukast til å finansiere nødvendige utgreiingar og gjennomføring av prioriterte avbøtande tiltak i heile villreinområdet. I likskap med OED meiner verneområdestyret at det er eit svært viktig prinsipp at villreinområdet blir sett i samanheng, og at avbøtande villreintiltak blir sett i verk der dei har størst effekt. Verneområdestyret støtter og departementet sitt syn om at usikkerheit om effekten av avbøtande tiltak ikkje kan hindre forvaltninga i å treffe vedtak. Eit villreinfond der alle konsesjonærane i villreinområdet blir pålagt å bidra, vil derfor være ei god løysing.

Verneområdestyret vil foreslå at villreinfondet skal finansiere innleiande undersøkingar for å fastslå kva for tiltak som vil ha best effekt, gjennomføring av sjølvne tiltaka og ei evaluering av effekten at tiltaka i etterkant. På bakgrunn av mellombels kostnadsberekningar av dei ulike avbøtande tiltaka og rekneskap for dei to GPS-merkeprosjekta som er gjennomført, vil eit villreinfond for Setesdal-Ryfylke villreinområde måtte ha ein storleik på minst 70 millionar kroner. Da vil det være rom for å finansiere nødvendige tiltak og tilhøyrande undersøkingar.

Verneområdestyret vil be om at Otteraaens Brugseierforening vert pålagt å betale inn ein eingongssum på 15 mill. kr. til villreinfondet. I tillegg ei årleg innbetaling på 1,5 mill. kr. fram til neste vilkårsrevisjon. Samanlikna med konsesjonær i revisjonen for Aura er reguleringane i Otravassdraget meir enn dobbelt så stor målt i årsproduksjon, og ein må legge til grunn at årsproduksjonen til ein viss grad speglar innverknadane utbygginga har hatt for villreinens leveområde i Setesdal Ryfylke.

I Aura og Hemsil konsesjonane nyttar OED krypsivfondet for Otra som mønster for villreinfond. Det går fram at fondet skal ha ei styringsgruppe bestående av NVE, statsforvalterembeta, regulantane og råka kommunar. Verneområdestyret vil be om at eit eventuelt villreinfond for Setesdal Ryfylke villreinområde får ei sterkare lokal styring. Kommunane og lokalt forankra organisasjonar som villreinlag og villreinnemnda bør ha fleirtal i styringsgruppa, og der denne bør leiast av villreinnemnda. I og med at verneområdestyret har forvaltningsmynde for over halvparten av villreinarealet i Setesdal Ryfylke villreinområde, vil verneområdestyret be om ein plass i styringsgruppa. Med ei slik samansetning vil ein sikre ei god lokal forankring av fondet sin verksemd, noko som vil vera heilt naudsynt når viktige og konfliktfylte villreintiltak skal gjennomførast.

For innbetaling til villreinfond frå andre pågåande vilkårsrevisjonar i Ulla – Førre, Røldal – Suldal, Tokke – Vinje og Sira – Kvina, syner verneområdestyret til fordelingsnøkkel omtala i verneområdestyret sin uttale til vilkårsrevisjon for Ulla – Førre. Med dette vil ein samla for Setesdal Ryfylke få eit villreinfond på 70 mill. kr. Det er viktig å vera klar over at villreinfondet skal finansiere undersøkingar og konkrete villreintiltak i heile 30-års perioden fram til neste vilkårsrevisjon.

3.8 Samordning med anna pågåande arbeid knytt til avbøtande tiltak for villrein

Som ei oppfølging av tilrådinga frå *GPS villreinsprosjektet i Setesdal Ryfylke – avbøtande tiltak* (NINA-rapport 1457) er det utarbeida ei prosjektskisse for avbøtande tiltak for villrein i Setesdal Ryfylke (NVS-notat 12/2021). I prosjektskissa er det foreslått ei organisering av vidare arbeid med å gjennomføre avbøtande tiltak. Referansegruppe og arbeidsutval i prosjektet vart konstituert i møte i Bykle 20.10.2021. I NVS-notat 12/2021 er det lista opp ei rekke avbøtande tiltak for å betre tilhøva for villreinen i Setesdal Ryfylke. Det er teken utgangspunkt i tilrådinga frå NINA-rapport 1457. I tillegg er det foreslått tiltak i to nye fokusområde nemnd som *Fokusområde nord i Setesdal-Ryfylke – Hardangervidda*, og *Fokusområde Rv. 9 – utveksling mellom Setesdal Austhei og Setesdal Ryfylke*. Det vil vera referansegruppa i prosjektet som gjer ei vidare prioritering av dei avbøtande tiltaka. Verneområdestyret syner til nemnde NVS-notat med tiltaksliste i sin heilskap. Arbeidet i prosjektet vil bli koordinert mot pågåande arbeid med kvalitetsnorm for villrein i Setesdal Ryfylke.

4 Reguleringar i Øvre Otra og konsekvensar for rype

Med regulering av dei store høgfjellsmagasina i Bykle forsvann også store og viktige habitat for både fjellrype og lirype. Både artane har i dag status som *nær truga* i norsk raudliste. Årsaka til tilbakegang i rypebestanden regionalt og nasjonalt er samansett og utan at ein fullt ut veit årsakssamanhengen. Truleg er den ein samverknad mellom jakt, predatortrykk, svingingar i smånagarbestanden, klima og arealendring. I tillegg fører høgspenlinjer med seg ein monaleg kollisjonsfare for mellom anna rype.

Det er ikkje grunnlag for fastslå korleis reguleringa i Øvre Otra har verka inn på rypebestanden utover at mykje rypehabitat er demt ned. Verneområdestyret ser det som naturleg at OB bidreg inn i framtidige forskningsprosjekt om temaet. Ein positiv haldning til dette er også signalisert av OB i revisjonsdokumentet kap. 8.5.12.

5 Andre tema

5.1 Minstevassføring på utvalde strekningar

Strekninga Breivatn – Lislevatn ligg i hovudløpet av Otra og innanfor Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde og Lislevatn naturreservat. Det er i dag krav om minstevassføring på strekninga. Andre mindre elvestrekningar innanfor verneområda er Ormsåni i *Setesdal Vesthei Ryfylkeheiane landskapsvernområde* og Ljosåni i *Ljosådalen naturreservat*. For Ormsåni og Ljosåni er det ut i frå figur 4.1.2 og tabell 4.1.6 i revisjonsdokumentet ikkje krav om minstevassføring.

Verneområdestyret ber om at det gjennom vilkårsrevisjonen vert gjort ei grundig vurdering av vassføringa på dei nemnde strekningane og korleis denne verkar inn på dei økologiske tilhøve i elvene. Der dei økologiske tilhøva kan betrast med noko større vassføring delar av året bør det stillast krav om dette i konsesjonsvilkåra. For Ormsåni må vassføringa ikkje gjere trekkmoglegheita for villrein dårlegare.

5.2 Fisk

Bykle fjellstyre har i kravdokumentet peika på dårleg næringsgrunnlag og gytevilkår for fisk i Store Urevatn. I tillegg dårlege vilkår for vandring av fisk mellom Langevatn, Midtre Ratevatn og Store Urevatn. Fleire stader i øvre del av hovudvassdraget er det også problem med ørekyte som næringskonkurrent til auren.

Verneområdestyret meiner regulant må påleggast vilkår som sikrar både overvaking av fiskebestandane og at det etter behov vert iverksett tiltak som utsetting, fjerning av vandringshindre, betring av gytetilhøva o.s.b. For ørekyte må det vurderast tiltak for å avgrense vidare spreieing evt. reduksjon i bestanden.

5.3 Båtopptrekk

Gode fungerande båtopptrekk er ein føresetnad for å kunne nytte båt i dei store reguleringsmagasina. Eksisterande båtopptrekk i Store Urevatn i Bykle kommune treng vedlikehald og utbetring. Her gjer stadig variasjonar i vannstanden at båtopptrekket vert særleg utsett for slitasje og utvasking. Båtopptrekket er særleg viktig for brukarane av Bykle statsallmenning.

6 Oppsummering av verneområdestyret sine merknadar til vilkårsrevisjon for Otravassdraget, øvre del

Verneområdestyret sine merknadar til revisjonsdokumentet for Otravassdraget er summert opp i det følgjande.

1. Områda nord og sør for Vatnedalsvatnet og Ormsavatn er viktige beiteområde og kalvingsområde for villrein. Det går også eit viktig villreintrekk mellom magasina. Bruken av vegen fram til Ormsavatn må framleis vera strengt avgrensa.
2. Etter oppdemming av Store Urevatn er villreintrekket over Uraråjuvet eit viktig attverande trekkområde for villrein, men der den som følgje av fysiske inngrep og forstyrring vurderast som sårbar. Det må vurderast ytterlegare tiltak for å betre trekkpassasjen over Uraråjuvet. Dette kan vera i form av fjerning av fysiske hindre og fjerning av sprengstein. Bruken av vegen opp til Uraråjuvet må vera strengt avgrensa og stengd med bom.
3. Ferdsel på anleggsvegen inn til Store Urevatn er eit hinder for at villreinen kan trekke over vegen i periode denne er ope. Det må innførast ferdselsrestriksjonar på vegen i tråd med søknad frå Otteraaens Brugseierforening. Otteraaens Brugseierforening må ta ein monaleg del av kostnadane knytt til praktisk gjennomføring av eit nytt ferdselsregime samt kostnadane for å dokumentere effektane av tiltaket.
4. Avgjersla i vilkårsrevisjonen for Aura og Hemsil legg føringar for vilkårsrevisjonen for Otravassdraget. Verneområdestyret for SVR syner til omtale av desse i sin heilskap i saka. I tråd med dette må Otteraaens Brugseierforening påleggast å bidra med 15 mill. kr til eit villreinfond. I tillegg ei årleg innbetaling på 1,5 mill. kr. fram til neste vilkårsrevisjon. Villreinfondet må ha ei sterk lokal forankring og styring. Med bidrag frå andre pågåande vilkårsrevisjonar i villreinområdet må total storleik på villreinfondet settast til 70 mill. kr.
5. Med regulering av dei store høgfjellsmagasina i Bykle forsvann store og viktige habitat for lirype og fjellrype. Verneområdestyret ser det som naturleg at Otteraaens Brugseierforening bidreg inn i framtidige forskingsprosjekt med føremål å finne ut meir om korleis neddemming, saman med annan påverknad, verkar inn på rypebestanden.
6. På elvestrekningar som i sin heilskap ligg i verna område må det gjerast ei grundig vurdering av vassføringa korleis denne verkar inn på dei økologiske tilhøve i elvene. Der dei økologiske tilhøva kan betrast med noko større vassføring bør det stillast krav om dette i konsesjonsvilkåra
7. Verneområdestyret meiner regulant må påleggast vilkår som sikrar både overvaking av fiskebestandane og at det etter behov vert iverksett tiltak som utsetting, fjerning av vandringshindre, betring av gytetilhøva o.s.b. For ørekyte må det vurderast tiltak for å avgrense vidare spreiding evt. reduksjon i bestanden.
8. Båtopptrekket ved i Store Urevatn treng vedlikehald og utbetring som følgje av myke slitasje frå svingningar i vannstanden. Båtopptrekket er viktig for brukarane av Bykle Statsallmenning.

Referansar

Fylkesmannen i Rogaland. 1994. Inngrep og forstyrningar i sentrale delar av Setesdal-Ryfylke villreinområde.

Strand, O. Panzacchi, M. Jordhøy, P., Van Moorter, B., Andersen, R., og Bay, L.A. 2011 Villreinens bruk av Setesdalsheiene. Sluttrapport fra GPS-merkeprosjektet 2006 – 2010. – NINA Rapport 694.

Strand, O. Panzacchi, M. Jordhøy, P., Van Moorter, B., Andersen, R., og Bay, L.A. 2019. GPS villreinprosjektet i Setesdal-Ryfylke – avbøtende tiltak. NINA rapport 1457.

Bay, LA. Jordhøy, P. 2004. Store Urevatn – villrein. Etterundersøkelse i forbindelse med tilleggsregulering av Store Urevatn. NINA oppdragsmelding 798

Romtveit, L. Omholt, P.K. Haug, J.T. Lunde, J. 2021. Avbøtande tiltak for villrein i Setesdal Ryfylke 2021. Forslag til prioritering og organisering. NVS notat 12/2021

Kvalitetsnorm for villrein. FOR-2020-06-23-1298. Lovdata